

Literatura

Zůbek, A. 2022: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Místodržitelský palác Brno, vestavba osobního výtahu, Moravské náměstí 1, parc. č. 1, k. ú. Město Brno“*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202200360 [cit. 2022-11-04]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202200360>.

Summary

An excavation was carried out in 2021 in connection with the elevator construction in the Governor's Palace at Moravian Square (Město Brno cadastral area, Brno-City District; Fig. 17). The archaeological investigation confirmed that the construction work only affected the original elevator shaft and the foundation walls into which the shaft was built.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Ul. Nádražní, parc. č. 282/1.

Středověk, novověk. Město. Bez okolností. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1914011N, 16.6132108E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Rekonstrukce SCZT pára × HV – přepojení hlavního nádraží a pošty, ul. Nádražní – S007 Přípojka pro Hlavní nádraží“. Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A46/2020), terénní část výzkumu se uskutečnila v prosinci 2020, v roce 2021 došlo k jejímu vyhodnocení.

Sledované zemní práce stavby představovala především těžební šachta před průčelím budovy Hlavního nádraží. Místo se nacházelo v těsné blízkosti středověkého města a bylo zahrnuto ve struktuře první předměstské čtvrti. Do topografie obsáhle zasáhla výstavba bastionového opevnění města, budovaného ve dvou základních etapách ve 2. polovině 17. a v 1. polovině 18. století. K výrazné změně dochází s výstavbou „průmyslového“ Brna v 19. století a budováním „velkého“ Brna ve 20. století.

Geologické podloží bylo reprezentováno sprašovou návějí. Její povrch se nacházel v hloubce 0,5 m (206,15 m n. m.). Předpokládaný půdní horizont (ornice) byl odstraněn již v minulosti, zřejmě také s částí spraše. Dokumentovaná mocnost spraše činila 1,2 m. V úrovni 204,95 m n. m. dosedala na vrstvu světlého okrově šedého jílu/plastické hlíny. Ověření přítomnosti sprašového podloží a určení jeho úrovně dávají možnost úvahám o podobě skladby terénu a predikci přítomnosti archeologických situací v okolí sledované šachty, které dosud bylo dotčeno archeologickými počiny pouze sporadicky.

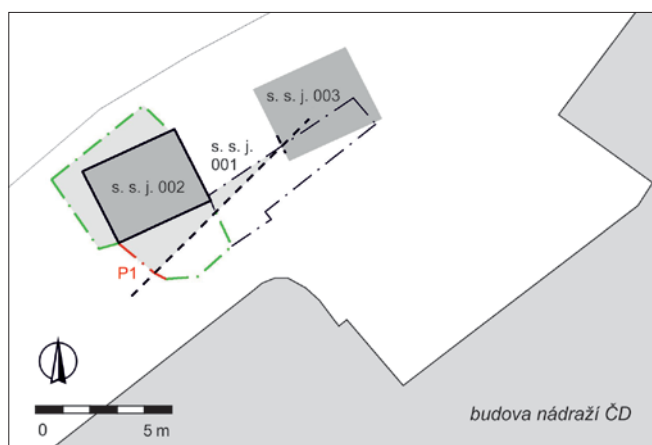
Podloží bylo narušeno jámou, kterou lze považovat za hliník na těžbu sprašové hlíny. Jeho přesné datování je otázkou, zánik můžeme snad spojovat s terénními úpravami při výstavbě bastionového opevnění. V této souvislosti je možné připomenout, že těžba hlíny v jižním předpolí města probíhala již ve středověku. Písemné prameny nás informují o existenci dvou cihelen (viz Holub, Anton 2020, 52).

Mladší byly dvě jámy na hašení vápna, které lze zřejmě zasadit do 19. či počátku 20. století (obr. 18). Jsou dokladem tehdejší stavbařské praxe, při níž bylo zřejmě obvyklým jevem hloubení těchto objektů v těsné blízkosti budovaných staveb, v tomto případě nádražních budov (Zůbek 2021).

Literatura

Holub, P., Anton, O. 2020: *99 brněnských cihelen. Historický vývoj stavebních materiálů z pálené hlíny a jejich výroby na území města Brna*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, nakladatelství VUTIUM.

Zůbek, A. 2021: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Rekonstrukce SCZT pára × HV – přepojení hlavního nádraží a pošty, ul. Nádražní – S007 Přípojka pro Hlavní nádraží“*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202100507 [cit. 2022-11-04]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202100507>.

Obr. 18. Brno, ulice Nádražní. Světle šedě vyznačen zachycený segment hlínku, tmavě šedě jámy na hašení vápna. Archaia Brno z. ú.

Fig. 18. Brno, Nádražní Street. A clay pit segment is marked in light grey; the lime slaking pits are in dark grey. Archaia Brno.

Summary

An archaeological excavation conducted in 2020 in Nádražní Street (Město Brno cadastral area, Brno-City District) yielded key information for the reconstruction of the original topographical relief. Part of a clay pit for loess clay was also documented. This probably ceased to exist sometime during the bastion fortification construction in the second half of the 17th century and the first half of the 18th century. Of a later dating were two lime slaking pits, possibly from the 19th or early 20th century (Fig. 18).

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Staré Brno, okr. Brno-město)

Mendlovo náměstí, parc. č. 946/3, 951/1, 952/3, 953/1–953/3, 955, 808, 809/6.

Novověk – industriální období. Město. Bez okolností. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1902578N, 16.5941203E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Rekonstrukce SCZT pára × HV – oblast Mendlovo náměstí“ (obr. 19). Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A30/2021), terénní část výzkumu se uskutečnila v květnu až srpnu 2021.